

Sygn. akt II Ca 973/16

POSTANOWIENIE

Dnia 16 listopada 2016 r.

Sąd Okręgowy w Kielcach II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: **SSO Beata Piwko (spr.)**

Sędziowie: SSO Małgorzata Klesyk

SSR (del.) Agnieszka Gołuchowska

Protokolant: starszy protokolant sądowy Iwona Cierpikowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 listopada 2016 r. w Kielcach

sprawy z wniosku R. P. (1), G. P., P. P.

i R. P. (2)

z udziałem (...) S.A. i (...) S.A w L.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestników

od postanowienia wstępnego Sądu Rejonowego w Kielcach

z dnia 12 lutego 2016 r., sygn. akt VIII Ns 1299/14

postanawia: uchylić zaskarżone postanowienie w całości.

Sygn. akt II Ca 973/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 12 lutego 2016 r. wydanym w sprawie o sygn. akt VIII Ns 1299/14 Sąd Rejonowy w Kielcach uznał za usprawiedliwione co do zasady roszczenie wnioskodawców R. P. (1), G. P., P. P. i R. P. (2) o ustanowienie służebności przesyłu obciążającej nieruchomość położoną w miejscowości G., obejmującą działkę o numerze ewidencyjnym (...), której treścią jest znoszenie istnienia na nieruchomości obciążonej napowietrznej linii elektroenergetycznej o napięciu 220 kV (pkt. I postanowienia). Nadto Sąd Rejonowy uznał za usprawiedliwione co do zasady roszczenie wnioskodawców o ustanowienie służebności przesyłu obciążającej działkę o numerze ewidencyjnym (...), której treścią jest znoszenie istnienia na nieruchomości obciążonej napowietrznej linii elektroenergetycznej o napięciu 15 kV (pkt. II postanowienia).

Powyższe rozstrzygnięcia zapadło na tle następującego, ustalonego przez Sąd Rejonowy, stanu faktycznego.

Nieruchomość składająca się z działki ewidencyjnej nr (...), położona w miejscowości G., gmina P., o powierzchni 8,1100 ha, dla której w Sądzie Rejonowym w Kielcach urządzona jest księga wieczysta nr (...) stanowi współwłasność w częściach równych R. P. (1), G. P., P. P. i R. P. (2). Wnioskodawcy nabyli na współwłasność ww. nieruchomość jako spadkobiercy zmarłej H. P. (postanowienie o stwierdzeniu nabycia spadku z dnia 18 lutego 2011 r. wydane przez

Sąd Rejonowy w Kielcach w sprawie o sygn. akt VIII Ns 773/10). Sąd Rejonowy ustalił, że pierwszą właścicielką ww. nieruchomości była M. P. (1), w stosunku do której wydano akt własności ziemi z dnia 7 maja 1975 r. nr (...). M. P. (1), w drodze umowy darowizny z dnia 5 lipca 1994 r. zawartej w formie aktu notarialnego, przeniosła własność przedmiotowej nieruchomości na rzecz swojej synowej, H. P..

Sąd Rejonowy ustalił, iż na działce nr (...) położonej w miejscowości G. aktualnie znajduje się napowietrzna linia wysokiego napięcia 220kV wraz z dwoma słupami i napowietrzna linia średniego napięcia 15 kV wraz z 14 słupami. Linia wysokiego napięcia jest własnością (...) S.A w K. natomiast linie średniego napięcia jest własnością (...) S.A w L..

Linie wysokiego napięcia i średniego napięcia na terenie miejscowości G. istniały już w latach 70-tych, jednakże nie przebiegały wówczas przez działkę należącą do wnioskodawców. Urządzenia dotyczące linii wysokiego napięcia relacji K.-R. (poprzednia nazwa N.-W.) zostały wybudowane w latach 70-tych w oparciu o decyzję Urzędu Gminy P. z dnia 26 kwietnia 1974 r. nr (...), wydaną w trybie art. 35 ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o zasadach i trybie wywłaszczania nieruchomości. Na podstawie ww. decyzji zezwolono Zakładowi (...) w K. na przeprowadzenie linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia 220 kV. Linia ta budowana była w latach 1975-76, a jej odbiór nastąpił 31 marca 1976 r. protokołem zdawczo-odbiorczym z dnia 10 maja 1976 r. linia ta została przekazana Zakładowi (...) w K..

Sąd Rejonowy ustalił, iż z uwagi na rozbudowę wyrobiska kopalni (...) znajdującej się nieopodal działki nr (...) w G. doszło do przebudowy istniejących linii wysokiego i średniego napięcia, zmieniono trasę przebiegu tych linii, przeprowadzając je między innymi przez nieruchomość wnioskodawców. Do zmiany przebiegu linii doszło w latach 80-tych ubiegłego wieku, a właścicielem nieruchomości była wówczas M. P. (1).

W czasie przebudowy linii elektroenergetycznej urządzenia przesyłowe dotyczące linii wysokiego napięcia i średniego napięcia zlokalizowana na nieruchomości stanowiącej aktualnie współwłasność wnioskodawców. Urządzenia dotyczące linii średniego napięcia zostały posadowione na podstawie decyzji administracyjnej z dnia 25 lipca 1988 r. nr (...) a ich odbiór przez Zakład (...) w S. nastąpił na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego z dnia 16 lutego 1989 r.

Sąd Rejonowy ustalił, że przebudowa linii wysokiego napięcia miała miejsce w 1987 r., na podstawie decyzji wojewody (...) nr (...), a odbiór protokółarny nastąpił 5 kwietnia 1990 r. Od daty budowy, do dnia dzisiejszego linia ta jest eksploatowana przez (...) S.A i poprzednika prawnych (...) S.A.

Sąd Rejonowy w Kielcach szczegółowo ustalił poprzedników prawnych uczestnika (...) S.A, wskazując zarówno daty poszczególnych przekształceń, jak i oznaczając kolejne podmioty prawa stanowiące poprzedników prawnych ww. uczestnika i ustalił, iż (...) S.A w K. wywodzą się faktycznie z Zakłady (...) w K..

Jednocześnie Sąd Rejonowy ustalił szczegółowo następstwo prawne po przedsiębiorstwie państwowym działającym pod nazwą Zakłady (...) z siedzibą w R., które po szeregu przekształceń podmiotowych działają aktualnie jako (...) S.A w L..

Z ustaleń Sądu Rejonowego wynika, iż M. P. (2), będąca pierwszą właścicielką działki nr (...), sprzeciwiała się posadowieniu na jej nieruchomości urządzeń przesyłowych, z nieruchomości korzystała bowiem rolniczo, wraz z mężem obsiewając ją. Mimo wniosku M. P. (1) o wywłaszczenie należącej do niej nieruchomości, na której były posadowione urządzenia przesyłowe, odmówiono jej wywłaszczenia.

W oparciu o ustalony stan faktyczny Sąd Rejonowy uznał, że wniosek o ustanowienie służebności przesyłu na rzecz uczestników postępowania, które to służebności obciążać miałyby działkę nr (...) należącą do wnioskodawców, jest zasadniczo usprawiedliwiony i w związku z tym Sąd Rejonowy wydał postanowienie wstępne w tym zakresie. Sąd Rejonowy uznał przy tym, iż brak jest w niniejszej sprawie dowodów, że linie wysokiego napięcia i średniego napięcia, jak również urządzenia przesyłowe z liniami tymi związane, nie zostały skutecznie przekazane pomiędzy poprzednikami prawnymi uczestników. Mimo powyższego, zdaniem Sądu Rejonowego w Kielcach, zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwala na przyjęcie, że objęcie w posiadanie przedmiotowych urządzeń przesyłowych nastąpiło przy dobrej wierze poprzedników prawnych uczestników niniejszego postępowania, bowiem dysponowanie

pozwoleniem na budowę tych urządzeń nie może wskazywać na dobra wiarę po stronie przedsiębiorstwa przesyłowego, a oznaczać może jedynie, że właściciel wyraził zgodę na korzystanie z jego nieruchomości dla celów wybudowania urządzeń przesyłowych, zgoda taka nie obejmuje natomiast korzystania z nieruchomości, na której urządzenia są posadowione, w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu. Nadto, zdaniem Sądu Rejonowego, uczestnicy nie wykazali, by poprzedni właściciel działki nr (...) wyraził zgodę na budowę urządzeń przesyłowych na jego nieruchomości, a ustalony stan faktyczny wskazuje, że było zgoła inaczej, bowiem M. P. (1) kategorycznie sprzeciwia się budowie na jej działce przedmiotowych urządzeń przesyłowych.

Skoro więc nie ma podstaw do przypisania poprzednikowi prawnemu uczestników dobrej wiary w chwili posadowienia urządzeń przesyłowych, to nie można uznać, że upłynął już 30 letni termin do zasiedzenia służebności przesyłu i zarzut zasiedzenia nie może być przez Sąd uwzględniony

Sąd Rejonowy podkreślił przy tym, iż zarówno urządzenia przesyłowe dotyczące linii wysokiego napięcia jak i urządzenia dotyczące linii średniego napięcia nie zostało posadowione w dobrej wierze i w związku z tym nie upłynął terminie warunkujący zasiedzenie służebności przesyłu dotyczącej tych urządzeń przesyłowych.

W związku z powyższym, uznając roszczenia o ustanowienie służebności za usprawiedliwione co do zasady, Sąd Rejonowy, na podstawie art. 318 § 1 k.p.c. wydał postanowienie wstępne.

Apelacje od powyższego postanowienia wywiedli obaj uczestnicy postępowania, zarówno (...) S.A w L., jak i (...) S.A w K.. Zarzuty uczestników postępowania, zawarte w obu apelacjach, są w znacznej części tożsame.

(...) S.A w Lubinie zaskarżył przedmiotowe postanowienie co do rozstrzygnięcia z pkt. II postanowienia. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania mające istotny wpływ na wynik sprawy, a to art. 233 k.p.c. poprzez nieszczęsne rozważenie zebranego materiału dowodowego, dokonanie jego oceny w sposób spreczny z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania i poprzez pominięcie wniosków płynących z przedłożonych w sprawie dokumentów jak i z zeznań przesłuchanych świadków (T. S., Z. Ś. itd.), wyprowadzenie błędnych wniosków z zeznań M. P. (1), brak jakichkolwiek ustaleń dotyczących przejęcia przez poprzednika prawnego uczestnika urządzeń przesyłowych, pominięcie faktu, że poprzednik prawny uczestnika nie występował jako inwestor przy budowie urządzeń przesyłowych i nie na nim ciąży obowiązek zgromadzenia potrzebnej dokumentacji, a w rezultacie bezzasadne przypisanie poprzednikowi prawnemu uczestnika złej wiary w dacie objęcia w posiadanie urządzeń przesyłowych;
2. naruszenie przepisu postępowania, a to art. 328 § 2 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego postanowienia w sposób uniemożliwiający kontrolę instancyjną tego postanowienia;
3. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, a to art. 318 § 1 k.p.c. poprzez wydanie postanowienia wstępnego mimo, że jest to niedopuszczalne;
4. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 172 k.c. w zw. z art. 7 k.c. w zw. z art. 292 k.c. poprzez przyjęcie, że objęcie w posiadanie urządzeń przesyłowych przez poprzednika prawnego uczestnika nastąpiło w złej wierze;
5. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 172 k.c. w zw. z art. 7 k.c. w zw. z art. 292 k.c. poprzez przyjęcie, że nie upłynął wymagany prawem okres warunkujący zasiedzenie służebności przesyłu;
6. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 172 k.c. i 176 k.c. w zw. z art. 7 k.c. w zw. z art. 292 k.c. oraz art. 305¹ k.c. i art. 305³ k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. poprzez przyjęcie, że nie doszło do zasiedzenia służebności przesyłu w sytuacji, gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że zaszły wszystkie przesłanki warunkujące zasiedzenie służebności.

W oparciu o podniesione zarzuty uczestnika (...), A. wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, względnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia. Wniósł także o zasądzenie na rzecz uczestnika kosztów postępowania według norm przepisanych.

(...) S.A w K. zaskarżył przedmiotowe postanowienie wstępne co do rozstrzygnięcia z pkt. I. Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania mające istny wpływ na wynik sprawy, a to art. 233 k.p.c. poprzez niewszechstronne rozważanie zebranego materiału dowodowego, dokonanie jego oceny w sposób dowolny oraz sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego i logicznego rozumowania poprzez: pominięcie wniosków płynących z przedłożonych w sprawie dokumentów jak i z zeznań przesłuchanych świadków (T. S., Z. Ś. itd.), wyprowadzenie bezzasadnych wniosków z zeznań M. P. (1), jak również poprzez pominięcie faktu, że poprzednik prawny uczestnika nie występował jako inwestor przy budowie urządzeń przesyłowych i nie gromadził w związku z tym dokumentacji potrzebnej do realizacji przedsięwzięcia, co skutkowało błędnym przyjęciem, iż objęcie w posiadanie przedmiotowych urządzeń przesyłowych nastąpiło w złej wierze;
2. naruszenie przepisu postępowania, a to art. 328 § 2 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia zaskarżonego postanowienia w sposób uniemożliwiający kontrolę instancyjną tego postanowienia;
3. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, a to art. 318 § 1 k.p.c. poprzez wydanie postanowienia wstępnego mimo, że jest to niedopuszczalne;
4. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 172 k.c. i 176 k.c. w zw. z art. 7 k.c. w zw. z art. 292 k.c. oraz art. 305¹ k.c. i art. 305³ k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. poprzez przyjęcie, że nie doszło do zasiedzenia służebności przesyłu w sytuacji, gdy ze zgromadzonego materiału dowodowego wynika, że faktycznie zasiedzenie nastąpiło.
5. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to art. 172 k.c. w zw. z art. 7 k.c. w zw. z art. 292 k.c. poprzez przyjęcie, że nie upłynął wymagany prawem okres warunkujący zasiedzenie służebności przesyłu.

W oparciu o podniesione zarzuty uczestnik (...) S.A. wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez oddalenie wniosku o ustanowienie służebności przesyłu, ewentualnie uchylenie zaskarżonego postanowienia, jak i o zasądzenie od wnioskodawców na rzecz uczestnika kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacje są zasadne.

Trafne są zarzuty naruszenia przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, a to art. 318 § 1 k.p.c. poprzez wydanie postanowienia wstępnego mimo, że jest to niedopuszczalne. W postępowaniu nieprocesowym istnieją dwa rodzaje postanowień wstępnych. Pierwsza grupa obejmuje te, co do których możliwość ich wydania wynika wprost z przepisów regulujących postępowanie nieprocesowe (np. art. 618, 688 w zw. z art. 618, 567 § 3 w zw. z art. 688 i 618 k.p.c.). Druga grupa dotyczy możliwości wydania postanowienia wstępnego przy odpowiednim zastosowaniu art. 318 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. (uchwały SN: z dnia 7 maja 2010 r., III CZP 34/10, OSNC 2010, nr 12, poz. 160; z dnia 16 marca 2007 r., III CZP 17/07, OSNC 2008, nr 2, poz. 20; z dnia 9 maja 1967 r., III CZP 37/67, OSNCP 1967, nr 11, poz. 198; oraz postanowienia SN: z dnia 22 października 2009 r., III CSK 21/09, OSNC 2010, nr 4 poz. 61; z dnia 8 listopada 2013 r., I CSK 723/12, LEX nr 1439378). W postępowaniu dotyczącym ustanowienia służebności przesyłu brak jest regulacji szczególnej dotyczącej wydawania postanowień wstępnych. W ocenie Sądu Okręgowego, wbrew temu co twierdzi Sąd Rejonowy, o tym czy dane zagadnienie może być przedmiotem orzekania postanowieniem wstępnym w oparciu o przepis art. 318 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., nie decyduje jego istotność dla żądania głównego oraz potrzeba wydania orzeczenia końcowego i niewystarczające jest posłużenie się argumentem o celowości wydania takiego orzeczenia. Należy bowiem mieć na uwadze, że mimo zbieżności nazwy postanowienia wstępne nie są orzeczeniami odpowiadającymi wyrokowi wstępnym w rozumieniu art. 318 § 1 k.p.c.. W postępowaniach

działowych Sąd rozstrzyga nimi żądania i kwestie uboczne powiązane z żądaniem głównym, które w razie sporu muszą być rozstrzygnięte przed zasadniczym przedmiotem postępowania. Rozstrzygnięcia w nich zawarte są ostateczne i mają charakter prejudycjalny do głównego przedmiotu sporu, tymi postanowieniami sąd rozstrzyga ostatecznie i w całości te spory - a nie jak przy ogólnych orzeczeniach wstępnych - o samej zasadzie żądania. Przedmiotem orzekania jest tu więc nie tylko przesądzenie o zasadzie, ale ostateczne załatwienie pewnej kwestii, w zakresie wskazanym w danym przepisie szczególnym, co ma znaczenie dla ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy działowej. Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów - zasadzie prawnej - z dnia 26 lutego 1968 r., III CZP 101/67 (OSNC 1968, Nr 12, poz. 203) przesądził, że w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku wydanie postanowienia wstępnego jest niedopuszczalne. Wyjaśnił w niej, że charakter i istota żądania stwierdzenia nabycia spadku sprzeciwia się podziałowi tego żądania na samą zasadę i wysokość, wobec czego art. 318 § 1 k.p.c. należy uznać za nieprzydatny w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku. W postępowaniu nieprocesowym możliwe jest zatem wydanie "klasycznego" postanowienia wstępnego tylko wówczas gdy zostaną spełnione wymagania przewidziane w art. 318 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2013 r. I CSK 723/12). Wydanie wyroku wstępnego jest w świetle art. 318 § 1 k.p.c. dopuszczalne, a zarazem uzasadnione, gdy sama zasada roszczenia jest według oceny sądu wątpliwa i pozostaje przedmiotem sporu stron oraz gdy sporna jest także wysokość roszczenia, a jej ustalenie połączone jest z pracochłonnym, często również kosztownym, postępowaniem dowodowym, które mogłoby okazać się niepotrzebne, gdyby roszczenie powoda ocenione zostało przez sąd drugiej instancji jako niesłuszne co do zasady. Pojęcie "zasada roszczenia" oznacza konkretne prawo lub stosunek prawny, a nie pogląd prawny, czy faktyczny, któremu sąd chce dać wyraz w swoim rozstrzygnięciu (por. np. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2007 r., III CZP 17/07, OSNC 2008, nr 2 poz. 20, oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 r., OSNC 2010, Nr 4, poz. 61). Nie można wydać wyroku wstępnego, gdy sporna jest tylko zasada roszczenia i nie zachodzi spór o jego wysokość lub gdy wysokość świadczenia ustalana jest ex lege. W postępowaniu nieprocesowym zgłoszenie zarzutu merytorycznego polegającego na przytoczeniu okoliczności, z których wynika, że podstawa roszczenia nie istnieje i wobec tego żądanie jest nieuzasadnione, albo na powołaniu się na własne prawo zainteresowanego, które czyni żądanie wnioskodawcy nieuzasadnione nie jest wystarczające do przyjęcia, że zostały spełnione przesłanki do zastosowania przepisu art. 318§1 k.p.c. w tym postępowaniu. Zarzut uczestnika, że nabył on przez zasiedzenie służebność gruntową o treści służebności przesyłu nie naruszają roszczenia wnioskodawcy, lecz przeciwstawiają mu prawo tego zainteresowanego, zwalniając go od obowiązku uczynienia zadość dochodzonemu roszczeniu. Uczestnik podnosząc więc zarzut zasiedzenia służebności musi w sprawie udowodnić podstawę faktyczną tego zarzutu, tak jak powód udawadnia podstawę faktyczną powództwa. Objęte zarzutem uczestnika prawo nabycia służebności przez zasiedzenie nie stanowi więc elementu podstawy roszczenia wnioskodawczyni o ustanowienie służebności przesyłu (art. 305(1)-305(2) k.c.), a zatem taki stan faktyczny nie realizuje hipotezy normy wynikającej z art. 318 § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.. Taki pogląd prawny zawarty w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego z 21 lipca 2016r. w sprawie II CSK 604/15 Sąd Okręgowy w całości podziela. Mając na uwadze powyższe rozważania, w związku z brakiem formalnych podstaw do rozstrzygnięcia postanowieniem wstępnym, Sąd Okręgowy zaskarżone postanowienie uchylił na podstawie art. 386§1 k.p.c. w zw. z art. 13§2 k.p.c.. W rozpoznawanej sprawie uchylenie zaskarżonego postanowienia jest w istocie orzeczeniem reformatoryjnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 lipca 2016r. w sprawie IV CZ 44/16).

W związku z powyższym Sąd Okręgowy zwolniony jest z ustosunkowania się co do pozostałych zarzutów apelacyjnych, które mogą być oceniane tylko po wydaniu orzeczenia merytorycznego kończącego postępowanie w sprawie.

SSO M.Klesyk SSO B.Piwko SSR A.Gołuchowska